

I FÆLLESSKAB MED MEDLEMMERNE

DANSK SYGEPLEJERÅDS BERETNING 2012-14

Dansk Sygeplejeråd

I FÆLLESSKAB MED MEDLEMMERNE

Dansk Sygeplejeråds beretning 2012-14

Redaktion, layout og tryk: Dansk Sygeplejeråd

Foto: Lizette Kabré

Grafisk Enhed 14-24

Copyright © Dansk Sygeplejeråd. Maj 2014.

Alle rettigheder forbeholdes.

Fotografisk, mekanisk eller anden form for gengivelse
eller mangfoldiggørelse er kun tilladt med angivelse af kilde.

FORORD

I FÆLLESSKAB MED MEDLEMMERNE

Dansk Sygeplejeråd er medlemmernes organisation. Vi består af medlemmerne, vi kæmper for medlemmerne, og vi får vores legitimitet fra medlemmerne. Medlemmerne er i centrum i alle sammenhænge – både som individ, som en del af fællesskabet og som en del af professionen.

Alle medlemmer har en vigtig plads i fællesskabet. Et fællesskab som er mangfoldigt og inkluderende, og hvor en målgruppeorienteret tilgang til medlemmerne sikrer, at vi lever op til medlemmernes individuelle ønsker. Derfor har det enkelte medlems interesser og plads i organisationen stor betydning for fællesskabet. Når der er plads til den enkelte, fungerer kollektivet bedst.

Vi står stærkest, når vi står sammen. Som kollektiv taler vi med en tungere stemme over for arbejdsgivere og politikere, når vi har medlemmerne i ryggen. Når vi er mange, der står sammen, kan vi forbedre løn- og ansættelsesvilkår og opnå indflydelse på velfærdssamfundets udvikling.

Fællesskabet er bundet sammen af faget, og faget giver os styrke og sammenhold. Et fag som vi kan være utroligt stolte over. Den danske sygepleje er blandt de bedste i verden, og der er en enorm dedikation og værdsættelse af faget blandt danske sygeplejersker. Det oplevede jeg på nærmeste hold, da jeg sammen med 300 danske sygeplejersker deltog på den årlige internationale sygeplejerskekonference, som blev afholdt i Melbourne, Australien. Den danske delegation satte et markant aftryk på de faglige indlæg, som hver især viste hele verden fællesskabet, sammenhængen og styrkerne, som de danske sygeplejersker har.

I den forgangne kongresperiode har Dansk Sygeplejeråd været toneangivende i den sundhedspolitiske debat. Vi har blandt andet fra sidelinjen forsøgt at påvirke Psykiatriudvalgets arbejde med at sikre en bedre psykiatri. Vi har sat fingeraftryk på regeringens sundhedspolitiske udspil, hvor vi kom med konkrete bud på, hvordan ulighed i sundhed kan bekæmpes. Vi har over flere omgange sat overbelægning på dagsordenen. Det har ført til, at flere regioner har afsat midler til bekæmpelse af problemet. Da politikerne ville indskrænke sundhedspersonalets tavshedspligt, stod vi fast på vores principper, og vores modstand fik politikerne til at trække lovforslaget tilbage. Desuden har vi bevist, at når fagbevægelsen står sammen, kan vi opnå de største resultater til gavn for medlemmerne. Det var f.eks. tilfældet, da Dansk Sygeplejeråd i samarbejde med en lang række andre faglige organisationer fik lovgivningen vedrørende belastninger af det psykiske arbejdsmiljø ligestillet med fysisk nedslidning på arbejdspladsen.

De resultater, som du kan læse om i denne beretning, er et synligt bevis på, at organisationens gennemslagskraft, legitimitet og synlighed bliver styrket, når medlemmerne inddrages og er afsendere af vores budskaber.

God læselyst!

Grete Christensen
Formand

ET STÆRKT FAG I UDVIKLING

Sygepleje af høj kvalitet er kendetegnet ved høj professionel standard, patientsikkerhed, helhed i patientforløbene, patienttilfredshed og effektiv ressourceudnyttelse. Høj kvalitet i sygepleje kræver, at vi medvirker til at sikre gode patientforløb. Sygeplejersker har et selvstændigt ansvar for sygeplejens kvalitet. Derfor skal vi kontinuerligt deltage i systematisk kvalitetsudvikling. Det forudsætter, at den enkelte sygeplejerske og sygeplejestuderende får den nødvendige kompetenceudvikling. Vi skal også udvikle ny viden gennem udviklings- og forskningsarbejde i samarbejde med sygeplejeforskere og udviklingssygeplejersker. Og vi skal løbende påvirke de indikatorer, som anvendes til akkreditering og måling af kvalitet i sundhedsvæsenet, så indikatorerne understøtter sygepleje af høj faglig kvalitet.

CITAT: DANSK SYGEPLEJERÅDS HOLDNINGSPAPIR "ET STÆRKT FAG I UDVIKLING"

UDVIKLING AF SYGEPLEJEN

FAGET I CENTRUM FOR UDVIKLINGEN AF SUNDHEDSVÆSENET

KLINISKE RETNINGSLINJER FOR PLEJEN AF ÆLDRE BORGERE

Kliniske retningslinjer for de sundhedsfaglige medarbejdere i kommunerne er med til at bidrage til udviklingen i kvaliteten i opgavevaretagelsen og samtidig sikre, at der ikke sker over- eller underbehandling i de kommunale sundhedstilbud. På den baggrund indgik KL og Sundhedskartellet ved OK 11 et tre-årigt projekt om udvikling af tværfaglige kliniske retningslinjer for kommunerne.

Der er efterfølgende udviklet fire tværfaglige kliniske retningslinjer, som Center for Kliniske Retningslinjer har godkendt. De kliniske retningslinjer vedrører hver især en central indsats eller problemstilling i den kommunale sundheds- og omsorgsindsats for ældre borgere:

- Identifikation af spisevanskeligheder hos apopleksiramte
- Forebyggelse af indlæggelse pga. lungeinfektion
- Identifikation af tidlige palliative behov
- Målsætning for rehabilitering.

Udvalgte kommuner afprøver lige nu de fire retningslinjer i praksis.

MED VED BORDET I HJEMMEHJÆLPskommissionen

Social- og Integrationsministeriet nedsatte i juni 2012 en kommission, der skal beskrive udfordringerne på hjemmehjælpsområdet og komme med forslag til, hvordan ressourcerne bliver brugt bedst på området. Dansk Sygeplejeråd har siddet med i kommissionen, som i juli 2013 offentliggjorde sin rapport med anbefalinger til fremtidens hjemmehjælp.

Dansk Sygeplejeråd har især arbejdet for

- en organisering, der understøtter øget samarbejde mellem hjemmepleje og hjemmesygepleje, uden at det går udover den faglige udvikling i sygeplejegruppen
- flere kompetencer og et øget uddannelsesniveaue blandt de ansatte i hjemmeplejen, særligt i forhold til den gruppe af uudannede der fortsat er i sektoren
- de forebyggende hjemmebesøg herunder tidligere tilbud til de ældre, der er i en særlig risikogruppe, så tilbuddet bliver målrettet dem, der har det største behov
- den rehabiliterende tankegang, der skal være bærende i hjemmeplejen. Det skal selvfølgelig ske inden for rammerne af en faglig vurdering og i tæt samarbejde med den ældre og de pårørende.

”Dansk Sygeplejeråd sætter forskning på den politiske dagsorden i relevante fora og understøtter karriereveje og muligheder for sygeplejersker med forskningskompetencer. Det er vigtigt at basere sygeplejen på evidens, fordi forskningsresultater således integreres i daglig praksis. Desuden øges kvaliteten af sygeplejehandlinger, hvilket kommer patienter og samfund til gavn. Evidens medvirker også til at udvikle fagets identitet og dokumentere betydningen af sygeplejekompetencer.”

Preben Ulrich Pedersen, forsker hos Aalborg Universitet

FOKUS PÅ SVANGREOMSORGEN

Sundhedsstyrelsen nedsatte i 2012 en arbejdsgruppe, der skal revidere anbefalingerne til svangreomsorgen. Dansk Sygeplejeråd har været repræsenteret i referencegruppen for arbejdsgruppen og haft et samarbejde med Fagligt Selskab for Sundhedsplejersker og Fagligt Selskab for Gynækologiske og Obstetriske Sygeplejersker om revisionen. Dansk Sygeplejeråd har arbejdet aktivt for, at sundhedsplejerskerne i kommunerne får en større del af ansvaret for den tidlige barselsomsorg ved ukomplicerede forløb, mens de obstetriske sygeplejersker fortsat tager sig af de komplekse forløb under indlæggelse på barselsafdelingen. I de nye anbefalinger, som trådte i kraft 1. oktober 2013, lægger Sundhedsstyrelsen vægt på behovet for en styrket, tidlig indsats, men DSR har fortsat fokus på, hvordan den kommunale svangreomsorg og sundhedsplejerskernes rolle heri kan styrkes.

I november 2013 afholdt Dansk Sygeplejeråd i samarbejde med Jordemoderforeningen en landsdækkende konference "Forældre og nyfødt - Sundhedsvæsenets indsatser de første 14 dage" i Torvehallerne i Vejle. Konferencen var velbesøgt af jordemødre, sundhedsplejersker, barselssygeplejersker og andre ansatte inden for det kommunale og regionale barselsområde, som bidrog til mange inspirerende drøftelser af svangreomsorgen.

FORMANDEN BESØGER MEDLEMMERNES ARBEJDSPLADSER

Mange sygeplejersker fra hele landet inviterer formand Grete Christensen til at komme på besøg på deres arbejdspladser. På hvert besøg får vi et unikt indblik i medlemmernes hverdag, og det giver os som organisation mulighed for at have fingeren på pulsen, så vi kan tilpasse vores arbejde og indsatser efter de udfordringer, som medlemmerne møder i deres hverdag. Nedenfor er nogle udpluk af Grete Christensens besøg på medlemmernes arbejdspladser i hele sundhedsvæsenet.

Nært sygeplejetilbud giver nybagte familier ro

På barselsafdelingen på OUH Svendborg Sygehus så Grete Christensen værdien af den hjælp og støtte, som sygeplejerskerne giver til nybagte familier. Sygeplejerskerne hjælper familierne med en lang række gode råd og vejledning.

Få restriktioner skaber de bedste resultater for patienterne

Grete Christensen fik en snak om specialuddannelsen i psykiatrisk sygepleje, da hun besøgte Retspsykiatrisk afdeling R9 på Psykiatrisk Center Sct. Hans, hvor sygeplejerskerne lægger stor vægt på at have så få restriktioner over for patienterne som muligt.

Sygeplejefagligheden betyder meget for arbejdet på et hospice

Da Grete Christensen var på besøg på Sankt Lukas Hospice i København, oplevede hun, hvordan sygeplejefagligheden har betydning for sygeplejerskerne i deres daglige arbejde med mennesker, som har kort tid tilbage.

Fremtidens ældrepleje

På Distrikt Centrum i Vejle satser de på tværfaglighed, tidlig afklaring og hjælp til selvhjælp. Grete Christensen var i marts 2013 på besøg for at lære mere om, hvordan personalet på Distrikt Centrum griber arbejdet med ældrepleje an.

Socialsygeplejersker øger sammenhængen i sundhedsvæsenet

På Glostrup Sygehus så Grete Christensen, hvordan socialsygeplejersker kan være med til at bygge bro mellem patient og personale, mellem patient og de kommunale sundhedstilbud, og hvordan deres indsats skaber bedre sammenhæng i sundhedsvæsenet.

En uddannelse med en mangfoldighed af muligheder

Grete Christensen tilbragte en dag i selskab med underviserne på VIA Sygeplejerskeuddannelsen Campus Randers, som viste hende, hvordan de dagligt bruger deres sygeplejefaglighed til at lære de studerende om de mange aspekter, som sygeplejerskeuddannelsen rummer.

Tværfagligt samarbejde sikrer gode tilbud til gravide og fødende

Grete Christensen oplevede, hvordan det tværfaglige samarbejde er højt prioriteret på den gynækologisk-obstetriske afdeling på Sygehus Vendsyssel i Hjørring, hvor flere faggrupper er sammen om at give tilbud til gravide og fødende.

Svangreomsorgen er et vigtigt område for Dansk Sygeplejeråd. Her diskuterer Grete Christensen de nye anbefalinger fra Sundhedsstyrelsen med sundhedsplejerskernes tillidsrepræsentanter.

”Dansk Sygeplejeråds indsats for at sætte vilkårene i psykiatrien på dagsordenen er uvurderlig. Rådet er altid konkret, når velmenende ord skal følges op af handling. I har skabt opmærksomhed om sammenhængen mellem ressourcer, prioriteringer og konsekvenser og vedholdende peget på ressource manglen, underskuddet af fagligt personale samt behovet for efteruddannelse af sygeplejersker i psykiatrien. Og I er ikke mindst gået med i front for at ændre opfattelsen af pårørende til psykisk sårbare fra en del af problemet til en del af løsningen.

Dansk Sygeplejeråd er den sikre partner, når udfordringer og problemer i sundhedssektoren skal håndteres. Jeres grundholdning - mennesket i centrum - er med til at trække i den nødvendige retning af reel ligestilling mellem det somatiske område og psykiatrien. Derfor er det altid en stor glæde og inspiration at arbejde sammen med Dansk Sygeplejeråd, en af de mest nytænkende organisationer inden for sundhedssektoren og i disse år særligt inden for psykiatrien.”

Poul Nyrup Rasmussen, formand for Det Sociale Netværk

DANSK SYGEPLEJERÅD VISER VEJEN MOD EN BEDRE PSYKIATRI

Dansk Sygeplejeråd kom i 2013 med det politiske udspil ”Vejen mod en bedre psykiatri”. Udspillet har anbefalinger til de seks væsentlige udfordringer i psykiatrien:

- Psykiatrien er økonomisk underprioriteret i forhold til somatikken
- Psykiatriske patienter dør tidligere end andre borgere
- Der mangler sammenhæng i indsatserne overfor de psykiatriske patienter
- Der mangler specialuddannet personale
- Der mangler målrettet forskning og nationale kliniske retningslinjer
- Anvendelsen af tvang er for omfattende.

Daværende sundhedsminister Astrid Krag nedsatte i 2012 et psykiatriudvalg, der skulle kortlægge psykiatrien og komme med anbefalinger til et løft. Dansk Sygeplejeråd var repræsenteret i de nedsatte arbejdsgrupper. Psykiatriudvalget kom i september 2013 med sine anbefalinger. Regeringen forventes at følge op med en udmøntningsstrategi i 2014.

Dansk Sygeplejeråd har kæmpet for målsætningen om, at 50 pct. af sygeplejerskerne inden for det psykiatriske område har specialuddannelsen i psykiatri. Derudover har vi arbejdet for, at flere sygeplejersker i kommunerne skal have psykiatriske kompetencer.

NY DOKUMENTATION:

SYGEPLEJERSKERS ARBEJDSMILJØ PÅ DAGSORDENEN

STOR UNDERSØGELSE AF DET PSYKISKE ARBEJDSMILJØ BLANDT SYGE- PLEJERSKER

I 2012 gennemførte Dansk Sygeplejeråd for tredje gang en stor spørgeskemaundersøgelse blandt sygeplejersker om arbejdsmiljø. Denne gang bad vi den anerkendte arbejdsmiljøekspert Tage Søndergård Kristensen om at gå i dybden med svarene. Resultatet er rapporten "Psykisk Arbejdsmiljø Blandt Sygeplejersker", som ser på det psykiske arbejdsmiljø på 25 forskellige ansættelsesområder inden for sygeplejen. Rapporten er blevet videreformidlet til både politikere, arbejdsgivere og tillidsvalgte, og resultaterne har givet os og de tillidsvalgte et mere nuanceret grundlag for arbejdet med at forbedre sygeplejerskers arbejdsmiljø.

I dialogen har vi især lagt vægt på, at

- der skal politisk og ledelsesmæssigt fokus på, at forandringstiltag i sundhedsvæsenet fører til øget kvalitet
- et godt psykisk arbejdsmiljø skal indgå som et mål i alle forandringsprocesser på arbejdspladserne
- ledere skal have uddannelse, der styrker dem i forhold til det psykiske arbejdsmiljø, så de kan skabe de nødvendige rammer for, at medarbejdere i sundhedsvæsenet kan udføre sygepleje og behandling af høj faglig kvalitet
- der er behov for en målrettet og hurtig indsats i forhold til de særligt belastede områder.

I 2012 gennemførte Dansk Sygeplejeråd en stor undersøgelse om sygeplejerskernes arbejdsmiljø.

Rapporten om sygeplejerskernes psykiske arbejdsmiljø er blevet bredt anerkendt af eksperter, politikere og sygeplejersker. Daværende sundhedsminister Astrid Krag har her taget rapporten med sig i Folketinget.

”Jeg oplever DSR som en aktiv medspiller i at bringe mere kvalitet ind i sygeplejerskeuddannelsen. DSR medvirker til den fortsatte udvikling af uddannelsen gennem en kritisk forholde sig til centrale uddannelsesspørgsmål og ved kontinuerligt at forholde sig aktivt til centrale sager. DSR har især fokus på professionsvinklen – ikke mindst set fra den sundhedsprofessionelles side – og på at fastholde uddannelsen som en bred generalistuddannelse samt på kvaliteten af den kliniske del af uddannelsen men også et kritisk konstruktivt blik på sammenhængen i uddannelsen både i forhold til sammenhængen mellem teori og praktik og på at sikre vidensgrundlaget som et væsentlig kvalitetselement i sygeplejerskeuddannelsen.”

Erik Knudsen, rektor University College Lillebælt og fmd. for Danske Professionshøjskoler

FYSISK OG PSYKISK ARBEJDSMILJØ LIGESTILLES

Dansk Sygeplejeråd har sammen med en række andre faglige organisationer sat fokus på, at Arbejds miljøloven ikke ligestiller problemer med fysisk og psykisk arbejdsmiljø. Det har resulteret i en lovændring med et stort flertal i Folketinget bag, så fysisk og psykisk arbejdsmiljø nu er sidestillet med virkning fra april 2013. Samtidig er psykisk arbejdsmiljø for første gang nævnt direkte i lovteksten. Der er desuden vedtaget en målrettet tilsynsindsats i forhold til det psykiske arbejdsmiljø inden for en række brancher og jobgrupper, som er særligt udsat for psykisk nedslidning.

DANSK SYGEPLEJERÅD SØGER INDFLYDELSE PÅ EU-LOVGIVNINGEN

Mere end én million europæiske sundhedsmedarbejdere bliver hvert år ramt af stikskader. Skaderne udgør den største arbejdsskadetrussel mod sundhedspersonalet i Europa, og omkostningerne er enorme. Alene i Danmark er cirka 4.000 sygeplejersker årligt udsat for stikskader. Derfor indgik vi sammen med arbejdstagere og arbejdsgivere i hele Europa en aftale om forebyggelse af stik- og skæreskader. Aftalen blev efterfølgende ophøjet til et EU-direktiv, som bl.a. indeholder krav til risikovurdering, oplæring og registrering af skader. Derudover skal der være klare procedurer for, hvad der skal ske, hvis uheldet er ude. Formelt er direktivet implementeret i dansk lov, men Dansk Sygeplejeråd arbejder fortsat for, at det får større gennemslagskraft og fører til et markant fald i antallet af stikskader.

SYGEPLEJERSKER SKAL KLÆDES PÅ TIL FREMTIDENS SUNDHEDSVÆSEN

FOKUS PÅ KVALITETEN I DEN KLINISKE UDDANNELSE

Dansk Sygeplejeråd har skabt opmærksomhed om kvaliteten i den kliniske uddannelse gennem en række aktiviteter. I marts 2013 afholdt vi sammen med en række samarbejdspartnere en konference om sygeplejerskeuddannelsen, der bl.a. satte fokus på de kliniske uddannelsesforløb, det gode samspil mellem teori og praksis og mellem professionshøjskole og kliniske uddannelsessteder. Der var samtidig fokus på den kliniske vejleders rolle, og hvordan man lærer sygepleje. Vi gennemførte sammen med Danske Regioner i 2013 en analyse af den kliniske vejledning i regionerne. Resultaterne har givet os inspiration til det videre arbejde med udviklingen af den kliniske uddannelse.

DANSK SYGEPLEJERÅD KÆMPER FOR UDVIKLINGEN AF SYGEPLEJERSKE- UDDANNELSEN

I 2013 præsenterede Dansk Sygeplejeråd en række anbefalinger til udvikling af sygeplejerskeuddannelsen. Udgangspunktet er, at vi skal holde fast i styrkerne i den uddannelse, vi kender. Vi skal værne om en høj faglighed samtidig med, at vi udvikler og tilpasser uddannelsen, efterhånden som kravene til en nyuddannet sygeplejerske ændrer sig.

I 2013 kom vi med uddannelsesudspillet "En stærk sygeplejerskeuddannelse - Fundamentet for den nyuddannede sygeplejerske", som skitserede fundamentet for en stærk sygeplejerskeuddannelse. Udspillet har 12 konkrete anbefalinger til sygeplejerskeuddannelsen, som blandt andet handler om sygeplejerskernes kompetenceniveau, koblingen mellem teori og praksis og sikringen af evidensbaseret undervisning. Anbefalingerne blev udviklet i samarbejde med medlemmer, patientforeninger og Sundhedskartellets øvrige medlemsorganisationer.

Uddannelses- og Forskningsministeren nedsatte i slutningen af 2013 et kvalitetsudvalg, der skal komme med anbefalinger til, hvordan de videregående uddannelsers kvalitet og relevans kan styrkes og dermed understøtte øget produktivitet, vækst og velstand i Danmark. Vi har derfor i samarbejde med Sundhedskartellets organisationer og Danske Professionshøjskoler lavet et fælles indspil til Kvalitetsudvalget. Her peger vi bl.a. på, at de sundhedsfaglige uddannelser er kendetegnet ved en stærk tilknytning til arbejdsmarkedet og en høj grad af anvendelsesorientering.

ARBEJDER FOR BEDRE RAMMER FOR EFTER- OG VIDEREUDDANNELSE

I 2012 udarbejdede Dansk Sygeplejeråd en række klare principper for efter- og videreuddannelse for sygeplejersker, som skal bidrage til at styrke udbuddet af uddannelser, skabe større systematik og sikre bedre resultater i sygeplejen og patientbehandlingen. I de sidste år har vi oplevet en stor interesse for at tilbyde uddannelser til sygeplejersker fra bl.a. universiteterne. Desværre blev muligheden for statens voksenuddannelsesstøtte fjernet for personer med videregående uddannelser som eksempelvis professionsbachelorer. Derfor vil vi fremadrettet kæmpe for at få skærpet behovet for at skabe bedre rammer for efter- og videreuddannelse for sygeplejersker.

DER SKAL FORSKES MERE I UDVIKLINGEN AF SYGEPLEJEN

Det er positivt, at flere og flere sygeplejersker vælger at tage en kandidatuddannelse eller en ph.d. I dag er der syv professorer i Danmark med sygeplejerskebaggrund, og det er vi meget stolte af. Men der er behov for mange flere, hvis vi skal følge med sundhedsvæsenets udvikling. Derfor drøftede vi i 2013 i fællesskab med professorerne, chefsygeplejerskerne på de fire universitetshospitaler og en chefsygeplejerske fra psykiatrien, hvordan vi kommer videre. Svaret er bl.a. fokus på værdien af forskning i sygepleje, strategisk ledelse af forskning og gode modeller for stillingsstruktur og organisering.

Vi har i løbet af 2013 bidraget til sygeplejeforskningen gennem vores Forskningsfond, som har støttet otte projekter, der på forskellig vis belyser udviklingen i sygeplejen. Dansk Sygeplejeråds Sygeplejefaglige Forskningsfond har i alt uddelt 1.000.000 kr.

VELFÆRDSTEKNOLOGI SKABER NYE MULIGHEDER

Innovation og velfærdsteknologi er en del af løsningen på de udfordringer, som sundhedsvæsenet står over for i fremtiden i takt med den demografiske udvikling. Det betyder, at sygeplejerskerne ikke kun skal mestre teknologien, men de skal også forholde sig til de forandringer, som teknologien medfører for sygeplejen. Derfor har vi oprettet en webportal, hvor sygeplejersker kan finde en masse information om forskellige teknologiforståelser og deres anvendelse. Vi har også et samarbejde med Danske Regioner, KL og National Sundheds-IT, som handler om den fortsatte udvikling på området.

ET REVIDERET ANERKENDELSES DIREKTIV

I januar 2014 trådte EU's reviderede anerkendelsesdirektiv i kraft. Direktivet fastlægger bl.a. en række minimumskrav til sygeplejerskeuddannelserne i de europæiske lande, som skal være opfyldt for, at uddannelsen automatisk bliver anerkendt i de øvrige lande. Det helt store stridspunkt har handlet om sygeplejerskeuddannelsen, da der har været et stærkt ønske om at hæve adgangsbetingelserne til uddannelsen fra 10 års skolegang til 12 års skolegang. Dansk Sygeplejeråd har sammen med EFN kæmpet ihærdigt for det forslag. Bl.a. på grund af det tyske system blev resultatet et kompromis, hvor adgangen kan være enten 10 eller 12 år, men hvor minimumskravet til sygeplejerskernes slutkompetencer er blevet mere detaljeret beskrevet. Direktivet har derudover medført, at Danmark hvert femte år skal redegøre for, hvordan vi sikrer løbende efter- og videreuddannelse for bl.a. sygeplejersker. Endelig er reglerne skærpet i forhold til muligheden for at stille sprogkrav til sundhedspersonalet, og der er indført et advarselssystem, så andre lande f.eks. skal have besked, hvis en sygeplejerske har fået frataget sin autorisation.

“Sygeplejerskerne er en helt central ressource i forhold til at sikre, at de mange kroniske syge i dag får en optimal pleje og behandling. At behandle diabetes, såvel som andre kroniske sygdomme, kræver specialviden. Der er i stigende grad brug for sygeplejersker med særlige kompetencer og videreuddannelse, så de selvstændigt kan varetage omsorg og behandling af kronisk syge. Jeg ser gerne, at der i fremtiden specialuddannes endnu flere sygeplejersker med specialviden om kronisk sygdom. Sundhedsvæsenet kommer i de kommende år til at mangle medarbejdere, så det giver god mening at se på, hvordan vi bedst muligt anvender og løfter de medarbejderressourcer, der allerede eksisterer. Der er behov for, at vi ser på og afklarer roller, ansvar og samarbejdsrelationer samlet set i det danske sundhedsvæsen – og her er jeg overbevist om, at sygeplejerskerne kommer til at spille en stadig større rolle.”

Henrik Nedergaard, Direktør i Diabetesforeningen

EN LEVENDE ORGANISATION MED ET STÆRKT DEMOKRATI

Dansk Sygeplejeråd vil favne alle Danmarks sygeplejersker. Det vil vi, fordi vi kan tale med én stemme, når alle sygeplejersker fra studerende til topchefer er samlet i én organisation. Fællesskabet blandt sygeplejersker giver styrke og sammenhold, både indadtil og udadtil. Dansk Sygeplejeråd hviler på et demokratisk grundlag. Det er medlemmerne, der vælger organisationens politiske ledelse og er med til at udstikke organisationens kurs. Det er også medlemmerne, der stemmer om resultatet af overenskomstforhandlingerne. Der er et aktivt, levende medlemsdemokrati vigtigt for organisationen.

CITAT: DANSK SYGEPLEJERÅDS HOLDNINGSPAPIR "EN LEVENDE ORGANISATION MED ET STÆRKT DEMOKRATI"

VI STÅR STÆRKERST, NÅR VI STÅR SAMMEN

Dansk Sygeplejeråds fremtid hænger uløseligt sammen med et stærkt og meningsfuldt fællesskab. Fastholdelse og rekruttering af medlemmer har gennem længere tid været et prioriteret indsatsområde. Vi arbejder målrettet for at

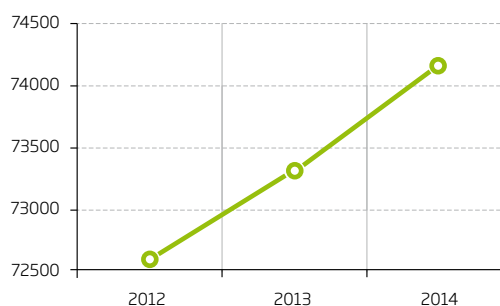
- skabe synlige resultater, der gør en forskel i sygeplejerskernes hverdag
- øge medlemmernes tilfredshed med værdien af deres medlemskab
- rekruttere nye medlemmer.

POSITIV MEDLEMSUDVIKLING

Antallet af sygeplejersker i beskæftigelse stiger. Efter nogle år med faldende medlemsantal ser vi nu et svagt stigende antal medlemmer. Der er pr. 1. februar 2014 74.153 medlemmer.

Antallet af studerende i SLS stiger også og har nået det højeste niveau nogensinde med 7.745 medlemmer pr. 1. januar 2014.

Dansk Sygeplejeråds medlemstal 2012-14

MEDLEMMERNES MENING GØR OS BEDRE

Det er et centralt mål for Dansk Sygeplejeråd at blive bedre til både at fastholde og rekruttere medlemmer samtidig med, at vi får flere tilfredse medlemmer. Derfor får vi løbende lavet medlemsundersøgelser, som gør os bedre til at skabe værdi for det enkelte medlem og for fællesskabet.

Den seneste medlemsundersøgelse viste, at tilfredsheden er stigende, mens andelen af utilfredse medlemmer er faldende. Der er særligt tre forhold, som går igen hos medlemmerne, når de beskriver deres tilfredshed med organisationen – at Dansk Sygeplejeråd

- giver en følelse af sikkerhed i deres arbejdsliv
- er synlig i deres hverdag
- kan rumme alle typer af medlemmer og repræsentere deres interesser.

På baggrund af medlemstilfredsundersøgelsen er der i kongresperioden arbejdet med fem prioriterede indsatser: mødet med medlemmet, nyuddannede sygeplejersker, studerende, privatansatte sygeplejersker, sygeplejersker med en master-, kandidat- eller ph.d.-uddannelse, og karriereudvikling.

NYE TILTAG FOR STUDERENDE OG NYUDDANNEDE

Vi afholder sammen med Sygeplejestuderendes Landssammenslutning (SLS) nogle lokale aktiviteter som "SLS Camps" og minikursus om "Bliv skarp til eksamen" med henblik på at matche de studerendes behov.

Vi arbejder også med at komme tættere på vores nyuddannede kolleger. Det sker i forlængelse af det treårige projekt "Opsøgende medlemsdialog", som startede i 2012. For at fastholde flere nyuddannede medlemmer i overgangen fra studentermedlemskab til almindeligt medlemskab kontakter vi de nyuddannede sygeplejersker i perioden fra lige før dimission til to år efter. Som en del af projektet blev der udviklet en Sygeplejerske 2013 t-shirt, og i sommeren 2013 bestilte 9 ud af 10 en t-shirt og var derved med til at synliggøre deres medlemskab over for deres medstuderende.

Herudover er en gruppe nyuddannede i Kreds Hovedstaden med i et pilotprojekt med mentorordninger. Mentorordningen er et tilbud fra medlem til medlem, hvor den erfarne sygeplejerske hjælper den uerfarne sygeplejerske til faglig og social trivsel og afklaring i første job. Samtidig er ordningen også et tilbud om kompetenceudvikling for mentor

MEDLEMSTILBUD I ALLE FASER AF SYGEPLEJERSKERS LIV

Dansk Sygeplejeråd har tilbud til medlemmerne i alle faser af deres liv – fra de er sygeplejestuderende til de går på efterløn og pension. Det vil vi gerne fortælle dem. Derfor søsatte vi projektet "Livsfaser", hvor sygeplejersker kan se, hvad Dansk Sygeplejeråd kan tilbyde i elleve konkrete faser af deres liv, hvor behovene for råd, vejledning mm. kan være forskellige.

FYRAFTENSMØDER SAMLER PRIVATANSATTE SYGEPLEJERSKER

Det giver også værdi for privatansatte sygeplejersker at være medlem af Dansk Sygeplejeråd. Derfor arbejder vi løbende på at komme tættere på de privatansatte sygeplejersker og deres behov for at kunne varetage deres interesser bedst muligt. Vi har i 2013 afholdt fyraftensmøder for privatansatte sygeplejersker med fokus på deres løn- og arbejdsvilkår samt sygeplejefaglige temaer og udfordringer.

NYE TILBUD OM KARRIEREUDVIKLING TIL MEDLEMMERNE

Det blev i 2013 besluttet at igangsætte et 1-årigt projekt, som skal udvikle og afprøve en række nye karriereudviklingsaktiviteter til medlemmerne. De nye aktiviteter om karriereudvikling omfatter som udgangspunkt alle medlemmer og kan bl.a. have fokus på job og ansættelse, rådgivning og vejledning samt efter- og videreuddannelse. Formålet med projektet er at give medlemmerne et relevant tilbud, som tilføjer deres medlemskab mere værdi.

Dansk Sygeplejeråd arbejder på mange forskellige politiske fronter. Her har næstformand Anni Pilgaard inviteret beskæftigelsesminister Mette Frederiksen til bords foran Christiansborg til en snak om dagpengereformen.

FLERE NYE TILTAG FOR LEDIGE OG NYUDDANNEDE

Vi oplever desværre et betydeligt antal afskedigelser og opsigelser i sundhedsvæsenet. Derfor har vi ned-sat en task force på tværs af alle enheder i organisationen, så vi i samarbejde med DSA kan yde en hurtig indsats for medlemmer i forbindelse med afskedigelse i større omfang allerede i opsigelsesperioden.

Særligt i starten af kongresperioden havde dimittenderne svært ved at få fast fodfæste på arbejdsmarkedet. Derfor gennemførte 48 sygeplejersker et traineeforløb i FTF-regi. Et traineeforløb var et praktisk læringsforløb på en fagrelevant arbejdsplads. Forløbet kunne etableres som virksomhedspraktik, ansættelse med løntilskud eller som vikar i jobrotation eller i opkvalificeringsjob. Forløbet kunne også indeholde faglige opkvalificeringskurser, der var målrettet de behov, som arbejdsmarkedet efterspørger. Beskæftigelsesministeriet bevilligede 10 mio. kr. som led i finanslovsaftalen for 2012 til finansiering af traineeforløb på FTF-området. Hos sygeplejerskerne havde traineeforløbet den positive effekt, at 67 pct. efterfølgende kom i job.

ORGANISATORISK ÆNDRING AF LEDERFORENINGENS SEKRETARIAT

Lederforeningen i Dansk Sygeplejeråd organiserer de ledende sygeplejersker på alle niveauer. Lederforeningen arbejder kontinuerligt på at forbedre en række forhold for de ledende sygeplejersker.

Der er i kongresperioden foretaget en justering af Lederforeningens sekretariat, så der fremadrettet sikres endnu klarere rammer, roller og ansvar i forhold til politikker, procedurer og retningslinjer. Den nuværende organisering skal sikre, at der er optimale rammer for synergi, robusthed og inddragelse af lokal viden.

SAMARBEJDE MED SENIORSAMMENSLOTNINGEN

Dansk Sygeplejeråd arbejder med at styrke sammenslutningens synlighed og inddrage Seniorsammenslutningen i relevante politikområder, herunder seniorpolitik og sundhedspolitik. F.eks. har Seniorsammenslutningen været inddraget arbejdet med spilleregler for frivilligt arbejde, og frivillighedsområdet er drøftet på flere af Seniorsammenslutningens bestyrelsesmøder. Dansk Sygeplejeråd arbejder løbende sammen med Seniorsammenslutningen om at synliggøre sammenslutningen og dens aktiviteter.

KODEKS FOR MØDET MED MEDLEMMET

Medlemmerne kan altid regne med Dansk Sygeplejeråd, fordi

- *enhver relation er unik og vigtig. Vi forventningsafstemmer og anerkender medlemmets perspektiv*
  - *vi åbner muligheder for medlemmer, når vi mødes. Vi er proaktive og altid opdaterede om, hvad vi kan tilbyde*
  - *vi giver god rådgivning, fordi vi er professionelle, har indsigt i medlemmernes fag og hverdag, og vi følger altid henvendelserne til dørs*
  - *vi involverer medlemmerne, så vi i fællesskab gør hinanden bedre*
  - *vi agerer, så medlemskab giver mening og betaler sig. Vi tænker altid over, hvordan det, vi gør, giver medlemmerne værdi.*
-

MEDLEMSKOMMUNIKATION MED FAGLIGT AFSÆT

Sygeplejersken udkommer 14 gange om året og når ud til 72.000 medlemmer. Sygeplejersken indeholder relevante historier og faglige artikler, som er skrevet af sygeplejersker til sygeplejersker. Sygeplejersken skaber med sit målrettede indhold og lange historie en vigtig faglig referenceramme og udgør derfor et vigtigt bindeled til medlemmerne.

På de sociale medier er Dansk Sygeplejeråd også en meget aktiv organisation. Gennem de sociale medier kan vi styrke og opbygge nye relationer, samtidig med at vi er synlig og tilgængelig på et socialt medie som f.eks. Facebook, hvor rigtig mange af vores medlemmer er aktive. Dansk Sygeplejeråds Facebook-side danner dagligt grundlag for mange spændende aktiviteter, hvor de godt 12.000 følgere er med til at skabe høj aktivitet og bidrager med mange spændende indlæg.

LIV OG DEMOKRATI

MEDLEMSDEMOKRATI I DANSK SYGEPLEJERÅD

Der var i maj 2012 opstillet to kandidater til valget om formandsposten. Grete Christensen blev genvalgt som formand. Der blev i forbindelse med valget lavet en analyse af stemmemønstret og medlemmernes kendskab til formandsvalget.

I efteråret 2013 var der valg i alle kredse. En enkelt kreds havde kredsformandsvalg, og i de andre kredse var der valg til kreds næstformandsposterne og til bestyrelsespladserne. 15.590 stemmeberettigede medlemmer deltog i kredsbestyrelsesvalget.

Der blev også i 2013 afholdt valg i Lederforeningen i alle kredse. Der var to kandidater til formandsposten og to kandidater til næstformandsposten.

Dansk Sygeplejeråd har tilbud til medlemmerne i alle faser af deres liv - fra de er sygeplejestuderende til de går på efterløn og pension.

NÅR UHELDET ER UDE

STORE ERSTATNINGER TIL SYGPLEJERSKER

Dansk Sygeplejeråds arbejdsskadeteam har i kongresperioden været i kontakt med 720 medlemmer mod 446 i sidste kongresperiode. Afgørelser truffet i Arbejdsskadestyrelsen og Ankestyrelsen har udløst erstatninger for varigt mén på ca. 10,8 mio. kr. fordelt på 286 medlemmer og erstatninger for endeligt tab af erhvervsevne på ca. 52,5 millioner kr. fordelt på 285 medlemmer.

Samtidig har Juridisk Videncenter i 2012-13 afsluttet 80 opsigelsessager, der har givet mere end 12 mio. kr. til medlemmerne. Endvidere er der afsluttet 37 sager vedrørende forkert løn, herunder tilbageøgning af for meget udbetalt løn m.v., der har givet næsten halvanden million kr. til medlemmerne.

Vi har bistået 110 medlemmer i sager hos Patientombuddet, hvor en patient/borger eller de pårørende har klaget over en sygeplejerske. I 2013 afsluttede vi 48 sager. I 24 sager blev medlemmets handling mødt med kritik, og desværre var der fem sager, hvor medlemmet fik skærpet kritik. I knap 15 pct. af sagerne har vores støtte hjulpet medlemmet til en mere positiv afgørelse. Klagesagerne handler i de fleste tilfælde om mangelfuld dokumentation eller medicinbehandling.

Derudover har vi ført to afskedigelsessager hele vejen til domstolen eller afskedigelsesnævnet og fået ændret bortvisninger til henholdsvis en saglig og en usaglig opsigelse. Vi har indgået en række forlig for medlemmer, der er blevet uberettiget opsagt, mens de var gravide, på barselsorlov eller umiddelbart derefter.

Vi har også været meget optagede af, at medlemmerne skal bevare deres kvalifikationstillæg, når de overgår til samme type stilling hos samme arbejdsgiver. Ved en fælles indsats har vi fået overbevist mange ledere og HR-afdelinger på hospitaler om, at den kvalifikation, som udløste tillægget på den ene afdeling, også er relevant i jobbet som sygeplejerske på den næste afdeling. Arbejdsgiverne har mange gange udfordret os i grænsen for samme type stilling, og i en voldgiftssag nåede den juridiske opmand til, at når en oversygeplejerske i sin nye stilling får en højere grundløn og en væsentlig samlet lønfremgang, er der ikke tale om samme type stilling.

Dansk Sygeplejeråds Solidaritetsfond bevilliger økonomisk støtte til medlemmer, der er ramt af sygdom eller sociale begivenheder og derfor står i en økonomisk sårbar situation. Der er i perioden ydet støtte til 200 medlemmer til blandt andet psykologhjælp. Solidaritetsfonden støtter også fremme af sundhed og forebyggelse hos svage og sårbare grupper nationalt og internationalt.

Solidaritetsfonden har i denne kongresperiode bevilliget cirka 2 millioner kr. til nationale og internationale formål. På det internationale plan er der blandt andet ydet økonomisk støtte til kvindelige congole-siske voldtægts ofre og ofrene for den voldsomme naturkatastrofe, som ramte Filippinerne i 2013.

NY PRAKSIS FOR ANERKENDELSE AF BRYSTKRÆFT SOM ERHVERVSSYGDOM

I en årrække har praksis for anerkendelse af brystkræft som erhvervssygdom forudsat 20 års arbejde med mindst 1 nattevagt om ugen. På baggrund af en ny udredning besluttede Erhvervssygdomsudvalget i december 2013, at kriterierne skulle ændres til 25 år med mindst 1 nattevagt om ugen. Dansk Sygeplejeråd har arbejdet for at bevare grænsen for anerkendelse ved 20 år, idet den udredning, der ligger til grund for ændringen, er blevet kritiseret for sit metodevalg. Desværre var der enighed i Erhvervssygdomsudvalget om denne ændring. Samtidig blev det besluttet, at antallet af år kan ned sættes til under 25 år, hvis der i længere tid har været flere nattevagter om ugen.

STOP FOR VOLD PÅ ARBEJDSPLADSEN

For at diskutere mulige løsninger for voldsramte medarbejdere var vi sammen med en række samarbejdspartnere inviteret til høring i oktober 2013. Høringen bød på en række oplæg til løsninger, og de tilstedeværende politikere vil arbejde videre med emnet for at finde en lovgivningsmæssig løsning. Det er et område, som vi arbejder intenst på at følge op på.

DSR AFVISER LOVFORSLAG OM ANSLAG MOD TAVHEDSPLIGTEN

Vi har afvist regeringens angreb på sygeplejerskernes tavshedspligt. I et udkast til lovforslag om bl.a. forbedrede regler for patienters retsstilling var det foreslået, at politiet eller embedslægen kunne pålægge sygeplejersker og andre sundhedspersoner at videregive fortrolige patientoplysninger. Vi har fastholdt de gældende regler, hvor det er sygeplejersken, der selv afgør, om patientoplysningerne skal gives til politiet, og hvis politiet vil gå videre, er det en dommer, der afgør spørgsmålet. Vores modstand mod lovforslaget har været medvirkende til, at daværende sundhedsminister Astrid Krag i efteråret 2013 trak lovforslaget tilbage. De tillidsvalgte er Dansk Sygeplejeråds ambassadører ude hos medlemmerne. Derfor arbejder vi hele tiden på at udvikle TR-grunduddannelsen, så vores tillidsvalgte er bedst muligt rustet til at varetage deres tillidshverv.

ET MEDLEM, SOM HAR FÅET JURIDISK OG PERSONLIG BISTAND FRA DANSK SYGEPLEJERÅD:

"I forbindelse med varslede organisationsændringer, herunder stillingsændring, hvor min arbejdsgiver ville ændre mit skalatrin og derved forringe min tjenestemandspension, måtte jeg have Dansk Sygeplejeråd på banen - og heldigvis for det. Det lykkedes DSR med inddragelse af Moderniseringsstyrelsen at bibeholde det opnåede skalatrin. Herefter ønskede arbejdsgiver at forhandle en fratrædelsesordning. Her gik Dansk Sygeplejeråd ind og fik forhandlet en anstændig ordning på plads, der tog højde for, at jeg gik fra arbejdsmarkedet 2 år før planlagt med baggrund i organisationsændringer og helbred. Dansk Sygeplejeråd var en rigtig god støtte både fagligt, professionelt og personligt/menneskeligt i dette for mig svære forløb."

ORGANISATORISK UDDANNELSE

KOMPETENCEUDVIKLING TIL TILLIDSVALGTE OG POLITIKERE

Det er Dansk Sygeplejeråds opgave at ruste de tillidsvalgte til at være organisationens ambassadører, og til at løse hverdagens udfordringer sammen med medlemmerne. TR-grunduddannelsen, som er grundlaget for at ruste de tillidsvalgte til opgaven, er under løbende udvikling i forhold til varighed, indhold og pædagogik. Der har i løbet af kongresperioden været fokus på øget sammenhæng, koordinering og kvalitetsudvikling af den organisatoriske uddannelse og kompetenceudvikling.

Dansk Sygeplejeråd gennemførte i efteråret 2013 en undersøgelse, som skulle afdække, hvordan FTR og TR opfatter sig selv som arbejdspladsnær politiker og arbejder inden for de fire facetter løn og arbejdsvilkår, attraktive og udviklende arbejdspladser, faglighed og sundhedspolitik samt strategi og udvikling i udviklingsretningen. Undersøgelsens resultater indgår i vores videre arbejde med kompetenceprofilerne og udviklingen af den organisatoriske uddannelse.

Dansk Sygeplejeråd har i kongresperioden arbejdet med begrebet indflydelse i relation til sygeplejerskers profession og arbejdsliv ud fra et samfunds-, arbejdsplads-, organisations- og individperspektiv. I efteråret 2013 afholdt vi konferencen "Hvordan jagter du indflydelse på din arbejdsplads?" for TR, AMiR, leder-TR og politikere i Dansk Sygeplejeråd. Sigtet med konferencen var at sætte fokus på, hvordan vi på det strategiske, taktiske og operationelle plan kan sikre større indflydelse på arbejdspladsen. Derudover har vi udviklet et nyt efteruddannelsesstilbud for erfarne tillidsrepræsentanter med titlen "Boost dig selv som tillidsrepræsentant", hvor der er fokus på at styrke rollen som arbejdspladsnær politiker.

Efter i en årrække at have udbudt en fuld diplomuddannelse for erfarne tillidsvalgte med særligt fokus på sundhedsområdet, har de tillidsvalgte siden efteråret 2012 fået tilbud om diplomuddannelse som enkeltmoduler. Vi har i perioden afviklet modulerne "Styring i Velfærdssystemet og HRM" samt "Personalepolitik fra diplomuddannelse i offentlig forvaltning og administration". Fremadrettet planlægger vi at udbyde moduler fra diplomuddannelsen i ledelse i samarbejde med Professionshøjskolen UCC.

Efter kredsbestyrelsesvalget i efteråret 2013 tilbød Dansk Sygeplejeråd de frikøbte politikere at deltage på Politikerhøjskolen, som er et samarbejde mellem Dansk Sygeplejeråd, BUPL og Cevea. Formålet med højskolen er at styrke det fagpolitiske lederskab i en opbrudstid.

Som et andet nyt tiltag udbyder vi en Talentuddannelse for erfarne kredspolitikere. Uddannelsen er udviklet af FTF i samarbejde med Dansk Sygeplejeråd, BUPL og Finansforbundet. Formålet er at sikre en løbende fornyelse af det politiske niveau i organisationerne, udvikling af værdiskabelse for medlemmerne samt dannelsen af stærke produktive netværk mellem fagbevægelsens fremtidige ledende figurer.

Mere end 1.400 sygeplejersker er nu valgt af deres kolleger til at varetage hvervet som AMiR og er dermed en afgørende nøgleperson i DSR's indsats for et godt arbejdsmiljø.

DET SIGER TILLIDSREPRÆSENTANTERNE OM DANSK SYGEPLEJERÅD

"Vi har lige gennemgået en omfattende strukturomlægning på min arbejdsplads, som har betydet øget arbejdspress og usikkerhed. Som TR har jeg været med i hele processen og har sammen med vores FTR medvirket til, at alle sygeplejersker er blevet hørt og har haft mulighed for indflydelse."

"Sundhedsvæsenet er under større pres end nogensinde med flere ældre og flere sygdomme, vi kan behandle. Vi skal løbe stærkere, og borgernes forventninger til behandlingen stiger, så der er også et øget pres på sundhedspersonalet. Her er DSR en støtte i hverdagen, og vi ved, at organisationen kæmper vores kamp for bedre forhold i sundhedsvæsenet."

SYGEPLEJERSKE HENRIETTE BØWADT, TILLIDSREPRÆSENTANT I HILLERØD KOMMUNE

"Som FTR gør jeg en forskel, fordi jeg samler trådene og giver de lokale TR sparring og kompetenceudvikler både TR kollegiet og de enkelte TR. Og så er jeg valgt som næstformand i det øverste MED-udvalg på OUH, som er en stor arbejdsplads. Det giver DSR en masse indflydelse, som smitter af ned til de lokale TR og til medlemmerne."

"DSR ruste mig til opgaven som FTR gennem kurser og netværk. Her er det årlige FTR-seminar rigtig godt. Derudover er jeg så heldig, at min kreds tilbyder fællestillidsrepræsentanterne kompetenceudvikling."

SYGEPLEJERSKE KIRSTEN NIKOLAJSSEN, FÆLLESTILLIDSREPRÆSENTANT PÅ OUH, ODENSE UNIVERSITETSHOSPITAL, SVENDBORG SYGEHUS

De tillidsvalgte er Dansk Sygeplejeråds ambassadører ude hos medlemmerne. Derfor arbejder vi hele på at udvikle TR-grunduddannelsen, så vores tillidsvalgte er bedst muligt rustet til at varetage deres tillidshverv.

ET SAMMEN- HÆNGENDE OG FOREBYGGENDE SUNDHEDSVÆSEN

Sundhed er mere end frihed for sygdom, smerte eller en for tidlig død. Sundhed er optimal fysisk, psykisk og social funktion og velbefindende. Vi mener, at alle patienter og borgere skal opleve, at deres vej gennem sundhedsvæsenet er et sammenhængende forløb – uanset om vejen er kort og lige, eller om den er lang og kringlet. Vi ønsker et stærkt og velfungerende offentligt sundhedsvæsen, fordi det sikrer, at sundhedsvæsenet giver borgere og patienter den rigtige sundhedsindsats med den rigtige kvalitet. Det er også en garanti for, at sundhedsvæsenet er solidarisk og kan rumme både stærke og svage borgere – og er dermed en forudsætning for at mindske uligheden i sundhed.

CITAT: DANSK SYGEPLEJERÅDS HOLDNINGSPAPIR "ET SAMMENHÆNGENDE OG FOREBYGGENDE SUNDHEDSVÆSEN"

POLITISK INDFLYDELSE

DSR ER TONEANGIVENDE I DEN SUNDHEDSPOLITISKE DEBAT

VI KÆMPER AKTIVT MOD OVERBELÆGNING PÅ HOSPITALERNE

I starten af 2013 satte vi sammen med Lægeforeningen og Danske Patienter fokus på problemet med overbelægning på de danske hospitaler. Vi udarbejdede en "Hjælpepakke mod overbelægning", som kom med syv konkrete anbefalinger til de ansvarlige politikere og sundhedsmyndigheder. Hjælpepakken blev taget godt imod blandt politikere og eksperter, og i april 2013 blev Hjælpepakken fremlagt på Christiansborg, hvor vi sammen med Lægeforeningen og Danske Patienter havde foretræde for Folketingets Sundhedsudvalg.

Budskabet nåede også ud til regionspolitikerne, hvor tre regioner i økonomiaftalerne for 2014 har afsat konkrete midler til bekæmpelse af overbelægning på hospitalerne. I starten af 2014 blev problematikken med overbelægning endnu en gang sat på dagsordenen i medierne. Sundhedsminister Nick Hækkerup anerkendte problemet og udtalte, at et mere sammenhængende sundhedsvæsen skal løse problemet med overbelægning. Debatten udsprang af et brev, som Dansk Sygeplejeråd, Lægeforeningen og Danske Patienter sendte til de nyvalgte regionspolitikere, hvor vi anerkendte den indsats, som regionerne har ydet i forhold til overbelægning, men samtidigt anbefalede de nye regionsråd at tage problematikken op i deres fremtidige politiske arbejde.

I 2013 satte Dansk Sygeplejeråd fokus på problemet med overbelægning på landets hospitaler. Her giver Grete Christensen sammen med to "sengeliggende" sygeplejersker formand for Danske Regioner, Bent Hansen en ske og et glas med påskriften "nødråb".

“Sundhedsvæsenet tilhører borgerne, og det skal vi for alvor til at anerkende. Derfor skal deres ønsker og behov være omdrejningspunktet for vores indsatser, og det kræver en gennemgribende kulturændring i sundhedsvæsenet. Sygeplejersken skal i sin hverdag medvirke til at ruste patienterne til - afhængigt af deres ressourcer og muligheder - at tage ansvar for deres egen sundhed og give dem muligheden for at tage informerede beslutninger om indholdet og tilrettelæggelsen af deres behandling. Jeg synes allerede, jeg ser eksempler på udviklingen mange steder. Men vi har brug for at sætte turbo på, så jeg håber, at DSR også i fremtiden har lyst til at være en drivkraft og medspiller i udviklingen.”

Bent Hansen, formand for Danske Regioner

STYRK SUNDHEDEN - TÆT PÅ BORGERNE

Dansk Sygeplejeråd kom i starten af 2013 med input til regeringens sundhedsudspil i form af udspillet “Styrk sundheden - Tæt på borgerne”. Dansk Sygeplejeråd deler regeringens vision om at udvikle et stærkt, offentligt sundhedsvæsen med plads til alle patienter og med et særligt fokus på de svageste. Sundhedsvæsenet skal være forebyggende og sammenhængende. Det indebærer, at patientforløbene skal hænge sammen, at kvaliteten konstant skal forbedres, og at sundhedsfremme og forebyggelse skal prioriteres højt.

Dansk Sygeplejeråds anbefalinger i udspillet:

1. Hold Danmark sundt og bekæmp uligheden i sundhed
  - Reformér børneundersøgelserne - forebyg ulighed og overvægt
  - Spar milliarder gennem forældreuddannelse
  - Sæt konkrete mål for danskernes sundhed.
2. Skab sammenhæng for patienter og borgere
  - Sundhedscentraler til danskere på kanten
  - Nytænk sundhedstilbuddene til borgere med kroniske lidelser
  - Styrk de nære sundhedstilbud og forebyg indlæggelser.
3. Skab ensartet høj kvalitet og patientsikkerhed
  - Kliniske retningslinjer på alle sygdomsområder og sektorer
  - Løft kvaliteten i psykiatrien
  - Bedre patientsikkerhed giver et styrket sundhedsvæsen.

DANSK SYGEPLEJERÅD SÆTTER SUNDHEDSPOLITIK TIL DEBAT PÅ FOLKEMØDET

Dansk Sygeplejeråd deltog aktivt på Folkemødet i både 2012 og 2013. I 2012 satte vi fokus på brugen af velfærdsteknologi på sundhedsområdet. I et debatarrangement i samarbejde med DI brugte vi Bornholm som eksempel på et område, hvor sygeplejersker ved hjælp af velfærdsteknologi er med til at sikre, at borgerne kan få en specialiseret behandling uden at skulle den lange vej til København. I 2013 satte vi gennem velbesøgte arrangementer fokus på sygeplejerskers arbejde med ulighed i sundhed, patientinddragelse, psykiatri og det nære sundhedsvæsen. Vi lagde også telt til en "sundhedspolitisk speed-debating", hvor bl.a. Astrid Krag, Bent Hansen og en række af de sundhedspolitiske ordførere blev udfordret i en både skarp og underholdende debat. Der var mange, der besøgte Dansk Sygeplejeråds telt og deltog i vores arrangementer på folkemødet.

KANALRUNDFART MED MINISTER SATTE FOKUS PÅ HJEMLØSES SUNDHED

Som en festlig afslutning på Sygeplejens År i 2012 gennemførte Dansk Sygeplejeråd et cykelløb, hvor der blev indsamlet midler til en særlig indsats i arbejdet for hjemløse i forlængelse af vores fokus på ulighed i sundhed. Vi arrangerede derfor en havnerundfart med deltagelse af daværende socialminister Karen Hækkerup, socialborgmesteren i København, Sundhedsteamet i København, gadesygeplejersker og hjemløse fra København. På dagen blev der sat fokus på, hvordan man sikrer mere lighed i behandlingen af socialt udsatte og hjælper med at styrke deres sundhed.

DANSK SYGEPLEJERÅD KÆMPER FOR BEDRE STØTTE TIL SECOND VICTIMS

I 2013 blev Dansk Sygeplejeråd formand for en arbejdsgruppe i regi af Dansk Selskab for Patientsikkerhed med fokus på indsatsen over for 2nd victims, dvs. sundhedspersonale, som er "det andet offer", når der sker en fejl eller skade på en patient. Arbejdsgruppen afrapporterede i starten af 2014 og konkluderer bl.a., at det kan have alvorlige konsekvenser for sundhedspersonale, der er involveret i en fejl eller skade. Vi anbefaler derfor, at der på arbejdspladserne er retningslinjer for, hvordan man

På Folkemødet i 2013 afholdt Dansk Sygeplejeråd et arrangement om patientsikkerhed, hvor næstformand Dorte Steenberg debatterede patientens rejse i sundhedsvæsenet med blandt andet nuværende formand for Region Hovedstaden Sophie Hæstorp Andersen.

”Læger og sygeplejersker står stærkt, når vi er enige om en sundhedspolitisk dagsorden. Lægeforeningen sætter stor pris på eksempelvis det samarbejde, vi har med Dansk Sygeplejeråd om at sætte fokus på problemer med overbelægning på sygehusene. Det samme gælder vores fælles indsats for større patientsikkerhed og patientinddragelse, som bidrager til at rykke sundhedsvæsenet i den rigtige retning.”

Mads Koch Hansen, formand for Lægeforeningen

skal tage sig af personalet, hvis det sker, og samtidig sørger for psykologisk støtte. Vi skal sørge for at opbygge en læringskultur, som sikrer, at personalets viden og erfaringer bliver brugt til at forebygge lignende hændelser. Det er også vigtigt at informere patienterne om, hvad der gik galt, og hvad man gør for at undgå, at det sker igen. Dansk Sygeplejeråd arbejder nu aktivt for, at rapporten følges op af formidlingsmateriale rettet mod arbejdspladserne i sundhedsvæsenet.

FOKUS PÅ KOMMUNAL- OG REGIONSVALGET - BÅDE FØR, UNDER OG EFTER

I efteråret 2013 satte vi kommunal- og regionsvalget i centrum. Det overordnede mål var at få flere danskere til at stemme ud fra en sundhedspolitisk vinkel med særlig fokus på fire temaer:

- Det nære sundhedsvæsen og sammenhængen mellem hospitaler og kommuner
- Lighed i sundhed
- Psykiatri
- Faglighed og arbejdsmiljø.

De politiske budskaber blev understøttet med flyers, debatindlæg og analyser, ligesom der var et bredt kommunikativt fokus på kommunal- og regionvalget med brug af bl.a. dsr.dk og Facebook. For at invitere til et videre samarbejde blev der efter valgene sendt brev til alle medlemmer, som blev valgt ind, ligesom der er afholdt en workshop for de valgte sygeplejersker.

SYGEPLEJERSKER FREMMER PATIENTINDDRAGELSE OG PATIENTSIKKERHED

Arbejdet med patientsikkerhed og patientinddragelse fylder meget i sundhedsvæsenet og sygeplejerskers arbejdsliv, og Dansk Sygeplejeråd er gennem forskellige initiativer med til at støtte indsatsen. Som medlem af bestyrelsen i Dansk Selskab for Patientsikkerhed er vi bl.a. engageret i projekterne ”Patientsikkert sygehus”, som har til formål at øge sikkerheden på sygehusene, og det nye projekt ”I sikre hænder”, der har til formål at øge patientsikkerheden i det kommunale sundhedsvæsen. ”Patientsikkert sygehus” har allerede vist markante resultater på en række sygeplejefaglige kerneområder bl.a. i forhold til at mindske omfanget af tryksår og infektioner.

I efteråret 2013 gennemførte vi i samarbejde med Lægeforeningen og Danske Patienter en undersøgelse af læger og sygeplejerskers holdning til patientinddragelse og arbejdet med inddragelse af patienter. Undersøgelsen viser, at de sundhedsprofessionelle opfatter patientinddragelse positivt og som et redskab til at øge kvaliteten i pleje og behandling. Samtidig peger både læger og sygeplejersker på en række barrierer i forhold til patientinddragelse, bl.a. for få ressourcer, utilstrækkelige fysiske rammer og manglende viden. Vi vil bruge resultaterne i undersøgelsen i det videre arbejde med at understøtte sygeplejerskernes ønske om at inddrage patienterne mere.

EN SAMMENTÆNKT KOMMUNIKATIONSINDSATS

I 2013 var Dansk Sygeplejeråd en af de mest citerede faglige organisationer inden for sundhedsvæsenet. Den markante synlighed giver os styrken til at opnå indflydelse på den sundhedspolitiske dagsorden.

Vores kommunikation direkte til medlemmerne gennem fagbladet Sygeplejersken, de sociale medier og hjemmesiden er vigtige aktiviteter i arbejdet med at komme tættere på medlemmet, men også arbejdsgivere, politikere og meningsdannere læser med. Som et nyt element lancerede vi i 2012 og 2013 politiske temaer i Sygeplejersken. Temaerne understøtter vores politiske målsætninger og er med til at vise den røde tråd mellem sygeplejerskernes arbejdsliv og Dansk Sygeplejeråds politiske arbejde.

“Sygeplejersker har en helt central rolle i kontakten til mennesker med kroniske og langvarige sygdomme – og det både ude i kommunerne og på hospitalerne. Derfor er DSR en meget vigtig samarbejdspartner for Danske Patienter. Alene gennem det seneste år har vi sammen styrket fokus på både brugerinddragelse i sundhedsvæsenet og på vilkårene for medicinske patienter – og det med succes.”

Lars Engberg, formand for Danske Patienter og Videncenter for Brugerinddragelse i

Dansk Sygeplejeråd er en af de mest citerede sundhedsorganisationer. Her bliver formand Grete Christensen interviewet til TV2-nyhederne.

"I kommunerne har vi stort fokus på at styrke de nære sundhedstilbud, så kvaliteten løbende udvikles til gavn for borgerne. Sygeplejerskerne er afgørende faglige krumtapper i den udvikling. Hver dag er der borgere, som nyder godt af den viden og omhyggelighed, der kendetegner vores sygeplejersker. Det er helt afgørende for, at mødet med sundhedsvæsenet bliver så godt som muligt, og det er nøglen til fremtidens udvikling af det danske sundhedsvæsen."

Martin Damm, formand for KL

MANGFOLDIGHED OG LIGESTILLING

DSR SÆTTER FOKUS PÅ LIGHED I SUNDHED

ULIGHEDENS TOPMØDE 2012

I foråret 2012 gennemførte Dansk Sygeplejeråd i samarbejde med Cevea det første Ulighedens Topmøde med fokus på ulighed i sundhed. Formålet med dagen var at sætte fokus på den voksende ulighed i sundhed og den rolle, som bl.a. sygeplejersker kan spille i forhold til at forebygge en stigende ulighed.

GRETE CHRISTENSEN UDNÆVNT SOM LIGHEDSAMBASSADØR

Grete Christensen blev på Folkemødet i 2013 udnævnt til Lighedsambassadør af daværende sundhedsminister, Astrid Krag. Lighedsambassadørerne skal medvirke til at skabe mere lighed i sundhed i Danmark ved at dagsordensætte og tænke lighed i sundhed ind i hverdagen - både i arbejdsliv og i privatliv. Som Lighedsambassadør arbejder Grete Christensen særligt for at mindske uligheden i sundhed blandt børn og unge gennem øget kontakt til sundhedsplejersken, ved at udbrede kendskabet til socialsygeplejersker og synliggøre den indsats, som sygeplejersker hver dag yder for at mindske uligheden i sundhed.

I Dansk Sygeplejeråd kæmper vi aktivt for mere lighed i sundhed. Her bliver Grete Christensen udnævnt til Lighedsambassadør af daværende sundhedsminister Astrid Krag.

DET INTERNATIONALE ARBEJDE

DSR AKTIVE PÅ DEN INTERNATIONALE SCENE

STÆRKT SAMMENHOLD PÅ TVÆRS AF LANDEGRÆNSER

De danske sygeplejersker gjorde sig rigtig fint bemærket, da den internationale sygeplejerskeorganisation ICN i 2013 afholdt kongres i Melbourne, Australien. Næsten 300 sygeplejersker deltog med i alt 77 poster og 22 oplæg. Danmark var dermed det land med flest deltagende sygeplejersker udover værtsnationen Australien. På kongressens åbningsdag blev Christiane Reimann-prisen uddelt til Kirsten Stalknecht for sit kæmpe engagement i udvikling af sygeplejen, og hendes takketale på video blev set af de mange tusinde deltagere.

NY ORGANISERING I SSN

Sygeplejerskernes Sammenslutning i Norden (SSN) er et samarbejdsorgan, hvor de nordiske medlemsorganisationer drøfter sygeplejefaglige temaer og sager. Grete Christensen har siden 2011 været formand for SSN. I 2012 blev det besluttet, at sekretariatet for SSN skal følge formanden. Det betyder, at sekretariatet nu er forankret i Dansk Sygeplejeråd. SSN har desuden etableret tværgående netværk i forhold til profession, sundhedspolitik, organisatoriske og internationale forhold. På den internationale bane har SSN blandt andet arbejdet sammen om en fælles nordisk linje i forhold til anerkendelsesdirektivet, og på ICN konferencen i Melbourne havde SSN et oplæg om avanceret kliniske sygepleje.

Den danske delegation satte med næsten 300 deltagere et imponerende aftryk på den internationale sygeplejerskekonference i Melbourne, Australien.

EN PROFESSION MED HØJ VÆRDI FOR SAMFUNDET

Vores profession har stor værdi – både for samfundet som helhed og for borgere og patienter i sundhedsvæsenet. Den værdi skal afspejle sig i vores løn- og arbejdsvilkår. Derfor arbejder Dansk Sygeplejeråd for, at sygeplejerskerne aflønnes i forhold til professionens værdi for samfundet, og at vores organisation på en lang række felter skal varetage sygeplejerskernes interesser, når det gælder løn- og arbejdsvilkår. Fællesskabet er nøglen til, at vi kan få en bedre løn og bedre arbejdsvilkår. Hvis sygeplejerskerne skal stå stærkt over for arbejdsgiverne, skal vi have en stærk organisation. For at vi kan opnå resultater, er det vigtigt, at alle sygeplejersker er med i vores faglige organisation.

CITAT: DANSK SYGEPLEJERÅDS HOLDNINGSPAPIR "EN PROFESSION MED HØJ VÆRDI FOR SAMFUNDET"

FORHANDLING

OVERENSKOMSTFORHANDLINGER I KRISENS TEGN

FORHANDLINGER PRÆGET AF DEN ØKONOMISKE KRISE

De private forlig fra foråret 2012 tegnede konturerne af et snævert forlig, og de samme spor kunne ses i økonomiaftalerne mellem regeringen og henholdsvis Danske Regioner og KL. Der var kun plads til beskedne lønstigninger, og der blev indgået forlig, hvor reallønssikringen kom under pres.

På det regionale og det kommunale område udgjorde den økonomiske ramme for den toårige overenskomst ved OK13 lidt over 2 pct.. Den endelige ramme kan først opgøres i juni 2014, når reguleringsordningens udmøntning er beregnet, men det forventes, at den endelige værdi vil ligge tæt på de godt 2 pct., som man vurderede værdien til at være, da forliget blev indgået.

På begge arbejdsgiverområder bevarede vi reguleringsordningen. Det sikrer, at vi følger den private lønudvikling. Ud over de generelle lønstigninger blev pensionen forbedret for alle.

På det statslige område udmøntede reguleringsordningen negativt i april 2013. Det medførte, at der kun var plads til lønstigninger i 2014. Rammen var på 0,8 pct., da forliget blev indgået, men den 1. april 2014 udmøntede reguleringsordningen igen negativt, så rammen endte på under 0,5 pct. for den toårige periode.

Overenskomstforhandlingerne i 2013 var præget af den økonomiske krise. Her er Grete Christensen i dialog med regionernes hovedforhandler Jens Stenbæk og formand for KTO Anders Bondo Christensen.

KANDIDATUDDANNEDE SYGEPLEJERSKER SKREVET IND I OVERENSKOMST

Det faglige og professionen var igen omdrejningspunktet ved OK-13. Overenskomsten blev fremtids-sikret, så sygeplejersker med en kandidatuddannelse er sikret dækning af Sundhedskartellets overenskomst.

I regionerne blev de kandidatuddannede sygeplejersker skrevet ind i overenskomsterne. I kommunerne aftalte vi, at sygeplejersker med udvalgte kandidatuddannelser er dækket af overenskomsten, og at de derfor bliver indplaceret på en særlig lønskala, som svarer til andre akademikere i kommunerne.

LEDER-TR ORDNINGEN FASTHOLDES

I OK13 forhandlingerne var spørgsmålet om leder-TR en afgørende knast for afslutningen af forhandlingerne. Ordningen skaber værdi for lederne og er et grundlæggende princip for os. Det endte også med, at ordningen med leder-TR bliver fastholdt, at ledergrupper skal have retten til at vælge tillidsrepræsentanter, men det blev præciseret, at ledere med beslutnings- og indstillingsret i forhold til personale og budgetter ikke kan vælges som tillidsrepræsentanter for andre ledere, som de er overordnede ledere for.

Grete Christensen gik med i front, da underviserne på SOSU-skolerne viste deres utilfredshed med at blive lockoutet.

“Ergoterapeuter og sygeplejersker arbejder tæt sammen mange steder i sundhedsvæsenet. Og Ergoterapeutforeningen har et forgrenet samarbejde med DSR både bilateralt og i Sundhedskartellet. SHK er et forum, der har udviklet sig til både at være en stærk brancheorganisation i OK-forhandlinger, men også et loyalt netværk, der har støttet hinanden i konflikter, i profilering af uddannelserne og professionsudviklingen generelt. SHK har også udviklet gode, solidariske taktik i den fælles opgave omkring lederne og ledelse i sundhedsvæsenet, TR- og MED-området, og den bredere sundhedspolitiske dagsorden, f.eks. knyttet til ligeløn og faglig kvalitetsfokus. Jeg er sikker på, at samarbejdet mellem de 11 organisationer gensidigt har legitimeret DSR som den største gruppe og de mindre organisationers betydning i sundhedsvæsenet.”

Gunner Gamborg, formand for Ergoterapeutforeningen

LOCKOUT PÅ SOSU-SKOLERNE OG ENS VILKÅR FOR UNDERVISERE PÅ PROFESSIONSHØJSKOLERNE

På det statslige område valgte arbejdsgiverne i foråret 2013 at lockoute underviserne på SOSU-skolerne. Det skete uden reelle forudgående forhandlinger og uden, at der på forhånd havde været varslet og iværksat strejke. Parterne mødtes forinden i forligsinstitutionen i et forsøg på at opnå enighed om nye arbejdstidsregler. Efter knap en måneds konflikt kom der i slutningen af april et regeringsindgreb. Det betød, at den hidtil gældende aftale bliver sat ud af kraft og erstattet af et lovindgreb, som fra august 2014 ændrer arbejdstidsreglerne og hermed undervisernes vilkår på området.

I forhandlingerne om aftalen for undervisere på professionshøjskolerne var der fokus på de ændringer, der er en direkte følge af den nye stillingsstruktur for adjunkter, lektorer og docenter. Målet var at få skabt ens vilkår for undervisere, der er ansat efter vores overenskomst og undervisere ansat efter en AC-overenskomst. Efter forhandlinger i starten af 2014 er der indgået en aftale, som sikrer, at der nu er samme vilkår for vores undervisere, som for øvrige akademikere. Det vil sige samme tillægsstruktur og samme tillægsstørrelser. Pensionen for vores grupper er opretholdt på samme niveau som hidtil med 18 pct.

NY VISION FOR ALMEN PRAKSIS

Forhandlingerne om en ny overenskomst mellem PLA og Dbio/ DSR viste sig hurtigt at være svære idet PLO endnu ikke havde opnået en ny aftale med Danske Regioner. Derfor startede der i december 2013 et arbejde sammen med Praktiserende Lægers Arbejdsgiverforening (PLA) og Danske Bioanalytikere om en fælles vision for lægepraksis som attraktiv arbejdsplads i fremtiden. Forhandlingerne om en ny overenskomst mellem Dansk Sygeplejeråd og PLA fortsætter i forlængelse af visionsarbejdet i foråret 2014.

ET STÆRKERE FORHANDLINGSFÆLLESSKAB

KTO inviterede i november 2013 Sundhedskartellet til at deltage i fælles overvejelser om, hvordan lønmodtagerne kan stå stærkere og mere samlet ved OK15. Hen over vinteren og det tidlige forår fortsætter drøftelserne om et fælles grundlag for at etablere et stærkere forhandlingsfællesskab for både KTO's og Sundhedskartellets organisationer og dermed også for sygeplejerskerne.

Dansk Sygeplejeråds beretning for 2012-2014 giver dig et samlet overblik over, hvad vi har arbejdet for, og hvilke resultater vi har opnået på det organisatoriske, sygeplejefaglige og samfundsmæssige plan. Men beretningen indeholder kun en lille del af alle de aktiviteter, som sker i vores organisation.

Følg os derfor på www.dsr.dk, www.facebook.com/sygeplejersker, i tidsskriftet "Sygeplejersken", i nyhedsbrevet "Synergi" og i ledermagasinet "Forkant".

DANSK SYGEPLEJERÅD

Sankt Annæ Plads 30

1250 København K

Tlf. 33 15 15 55

Fax 33 15 24 55

dsr@dsr.dk

www.dsr.dk